

Forfatter: Aakjær, Jeppe

Titel: POVL MED DEN TUNGE SKOVL.

Citation: Aakjær, Jeppe: "POVL MED DEN TUNGE SKOVL.", i Aakjær, Jeppe: *Digte 1908-1918. - 1918*, Gyldendal, 1918-19, s. 144. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aakjaer02val-shoot-workid80983/facsimile.pdf> (tilgået 13. marts 2024)

Anvendt udgave: Digte 1908-1918. - 1918

— Og her blandt Frænder nu sidder to,
som valgte sig et Hjem paa Bakken,
hvor *hun* skal malke den rede Ko,
mens *hun* skal harve paa Brakken.
Thi Haand i Haand det er Livets Fryd,
og Trofasthed er saa skjøn en Dyd.

Tag Livet ret!
Og bli'r du træt,
da lyt en Stund til Gjøg i Enge.

16/8 1916.

POVL MED DEN TUNGE SKOVL.

PER løber saa mangen en kranklet Sti
hen gjennem det jyske Hedeland,
hvor Hvæpseb stryger dig harm forbi,
og Ormen triller sig lang i Sand.
Ved en af Sterne staar et Hus
bag skarede Voide af Ahl og Grus,
og Huset viser en Ko paa Baasen,
et Sprag i Gavlen, et Knæk i Aasen.

Hier havde sin Hjemmen den stærke Povl,
en ordknap Slider fra Blæstens Egne,
han kaldtes Povl med den tunge Skovl,
thi Skovien fulgte ham allevegne,
ej blot til Grøftning blandt Flæg og Rør,
nej, selv ved Kirkens beslagne Dør,
hvor Salmen blandes af Mand og Kvinde,
stod Skovenude, mens Povl var inde.

Dog sjælden de saa ham i Bedehus,
hvor Stolen laases med Guð for Øje,
langt oftere bad han bag Vold af Grus,
hvor ingen stener en lappet Trøje;
et ørilest Suk og et dybtgjæmt Støn
blev Hverdagssliderens Søndagsbøn;
men een Gang skreg han i Smertens Svimmel
sin Vaande vildt imod Hedens Himmel.

Han havde en Datter fra Ungdomsaar;
i Skriftebogen staar læst hin Gaade;
som Syrske drog hun fra Gaard til Gaard,
fik selv en Datter — paa samme Maade.
Men som der læses: Alt Kjæd er Ha,
en Gammel skat, og en Ung kan da.
Før Aar var omme, hun maatte bøde
med Livets Part for sin unge Brøde.

Men Povl han vaander sig i sin Seng
og kan ej Sovn paa dens Hylskind finde:
ved Roden skjæller hver Nervestræng,
mens Graadens Sky vil ham Øjet blinde.
„Det bitte Væsen, det spæde Nor,
skal det henslænges paa Sognets Bord!“
Før Solen striber hans Hørgarnslagen,
er Povls Beslutning for stedse tagen.

Der skrider en Mand gjennem Himmelknog
hen over et hylende Vinteræde,
hans frosne Øren bag Rendefog
opfanger Lyde saa klingert-sprøde.
Hans Øjne brænder bag klistret Sne,
men ikke nok til helt frit at se.
Hvor dybt hans Trad end i Driven sættes,
i samme Nu bag hans Hæl de slettes.

Han skærmer bredt med sin krumme Arm
en Bylt, som synes kun lutter Klude:
det ille Nor, han mod Stormens Harm
har laant sit Hjærte til Vuggepude.
Dets Varme gaar til hans Ribben ind,
dets Putren glæder ham Sjæl og Sind,
saa nærmere han til Stormen triner,
mens Klædets Frynser for Blæsten hviner.

*Det hviskede Povl, mens hans Rygrad gøs:
„Du naar det aldrig! Du er jo vildet!“
Hans hede Sved under Skjorten frøs,
men nye Dreaber sprang frem og trilled.
Da hukked Vejret en ringe Stund;
da steg der Bøn fra en graaflydt Mund,
thi midt i Ørknen bag Knogets Drive
han saa sin Hytte mod Næets Skive.*

I Stønnen han aabned sin Gangdørs Slaa
og la' sin Byit paa den Langbordsplade,
saa var der først dette at tænke paa:
den Spædes sutrende Mund at made.
Her søgtes Raad hos den gamle Ko,
hun ømmed sig lidt ved hans kolde Kno;
men Takken for Koens varme Drikke
blev snart to spillende Barneblikke.

Da tændtes en Glans i hans Tungsindsblik;
saa skjøn ham tyktes hans lave Stue;
fra Lyngtørvsbalet paa Gruen gik
mod frosne Lemmer saa varm en Lue;
han højed sig cybt mod Barnet ind
og kjerdede saa myg sin stridte Kind.
Snart drap mod den Spædes Tindingaare
den sidste Sne med hans første Taare.

Saa kom der nu Dage, ja Nætter med,
hvor Povl forsoned sig helt med Livet,
da led det mildt fra hans Sengested:
„Ja, Gud har taget, men ogsaa givet.“
Han drejed sig rundt med stor Umag
og lyttede ned mod et Aandedrag,
hvor Barnets Leje just saa var stillet,
at Maanen løfted dets Drømmebillé.

Og ait i Stuen blev højstemt Ro,
om ogsaa Ræven derude jamred,
om Væggen gav sig for Tryk af Ko,
og Dødninguhret i Bjælken hamred;
et var somt Stræg mod den Spædes Kind,
saa haledes atter Søvnen ind,
mens Maanen delte sin milde Flamme
med Vuggens Puder og Hædens Damme.

Det sker, at Povl med den tavse Mund
far af sit Barn sig i Haaret drage
og snakker da mer i én saadan Stund
end før i alle hans Levedage.
Han løfter det op i Nøds og Lo
at klappe Næsen paa Husets Ko.
Thi Ko og Barnet forstaar hinanden
i Kraft af den dampende Mælk i Spanden.

— — Men aldrig trætned den stærke Povl,
og aldrig hørte han op at slide,
og aldrig rusted hans tunge Skovl,
skjønt Gigten martred i Lænd og Side.
Hvor Gruset blinker i vaade Lag,
der slog han „Harpen“ med vilde Slag.
Endnu mens Maanen steg blank bag Krattet,
dens Staaltraads-Strænge i Ødet skratted.

Mens Skovlen skar i den haarde Grus,
stod Barnevognen paa Grusgravsbrinken,
der fletted han Barnet et Halvskjermshus
mod Vejrets Luner og Solens Blinken,
og fandt han en særlig broget Sten,
han rensed den først mod sit Buxeben,
og gav han sin Yndling det sjældne Stykke,
hun jubled, som fik hun et Demantsmykke.

En Ruskregnskvæld under Efteraar
hen havde lidt længe i Graven nølet;
skjønt Barnet laa gjemt under Pudens Vaar,
det blev dog af Aftenens Luft forkjølet.
Det gik til Lungen, og Glansen veg
fra Øjet, mens Graderne steg og steg
helt op mod Udslettelsens dunkle Porte,
mens Lægen og Hjælpen var Mile borte.

Til Fader, til Søn og til Helligaand
blev trygrende Bønner øst og stammet,
mens Slidernes skjælvende grove Haand
tog varsomt Kjende, om noget strammed.
Men Bonnets Porte var stængt for Povl;
iør Dagningen brød i hans tunge Skovl,
da havde han ingen Bønner fiere,
men Himmel ejed en Engel mere.

Han vandred forvirret den ganske Dag
omkring sin Hytte i daadløs Jammer,
mens Ør'dagsværket med Søverslag
udhammed Tiden i Dødens Kammer.
Ej Kalv sk Æde, ej Ko fik Vand,
ej nærtes Si eller Malkespand.
Da Nyet blev tændt under Alts Forbliven,
han klædte Liget paa Langbordsskiven.

Saa tavs imod Aftenens Skyer fløj
i Mørkningsbugter nu Mosens Vibe.
En Ko just dryned — — Men ingen Røg
af Husets hældende Skorstenspibe.
De store Stjerner saa kolde ind
og strejfede hastigt en ligblaau Kind,
der hvor en Olding nu syned nøje
en lille Skjorte, en hengjemt Trøje.

— — — Saa alvorsmættet er ingen Klang
som Hedeklokvens ved Michaelstide,
naar Graverens Hakke gaar sin Gang
blandt Tuertes Totter saa kiselstride.
Det drypper fra Kirkens irrede Tag,
og Klokkens og Hakken har hver sit Slag.
En Kiste stennes i Dødens Ager,
mens ensomt Hjælen i Ørknens klager.

De havde alt slukket de Alterlys,
nu tomtes stille den gamle Kirke,
og mer end én var paa Vej til Bys
for atter at finde sit vante Virke.
Da skured Stenten mod knudret Sten,
ind traadte en føremønst, luslidt én,
hans Blik det dyreste Sørgmod viste,
paa Armen bar han en Barnekiste.

Saa milefjært fra sit sunkne Hus
han havde den baaret henover Heden,
mens alt hans Følge var Porsets Sus
og Blinkeløvets om Skadereden.
Thi Vibetrækket fløj modsat Vej,
nu flokkedes Hjælen men fløjted ej;
fra Kjær og Hede, fra Brak og Bakke
de svandt med Sus over Lyngtørvsstakke.

Bag Stenten var Povl gaaet rent i Staa
med Armen fast om den lille Kiste,
som noget helligt og kjært man ~~maa~~
men i sin Kvide dog ej ~~taa~~ miste.
Hans Blik gik tyngt mod Praest og Degrn,
som vented han der et Himmel-Tegn,
for villig han lagde i Dødens Have
sit blædende Hjærtes Offergave.

Og Degnen vinked ham mod et Sted,
hvor Star og Svingel for Graven duigte,
og Præsten tripped af Vane med,
og et Par Kirkegangskoner fuigte,
og Kisten sæktes, og Jorden faldt,
og Præsten og Skovlen til tre fik talt;
en Bøn, den korteste Hyrden kjendte,
der rapt han den Sørgende Hælen vendte!

Saa redte sit Barn han dets sidste Seng.
Hver Sten, hver Klump, der kommer tilsyne,
med Skjælven i Haand som i Hjærtestreng
han fjærned fra Gravmuldens tunge Dyne.
Sidst dækked han til den Fjæl mod Øst,
som skjulte et Aasyn og al hans Trøst,
saa kasted han paa som rent i Blinde,
mens Svinglen svajed for Dragsugs-Vinde.

— — Nu blev han saa enlig som aldrig før,
skjent irgen Sjæl fik hans Sorg at vide;
faldt Maanen ind ad hans Kjørhusdør
og tegnede Pletter paa Koens Side,
da kunde han slippe sin Malkespand,
se langt over Lyng og Mosevand,
didud, hvor i Kvælden et Kirkedige
nedskygged en Grav med en lille Pige.

Hans Skikkelse luded, hans Haand blev krum
i evigt Greb om sit tunge Værge,
hans Bryst sank ind, og hans Mund blev stam
i ensom Kamp for sit Brød at hjærge.
Men trængte Bonden en veltjent Skovl,
gik endnu Bud til den stærke Povl.
Sad han ved Davren i ordløs Tænken,
det var, som han ene fyldte Bænken.

End skratter bag Lyngen hans Harpeslag
ved Morgengry som ved Nadvertide,
men daglig sælges den gamle Knag,
og snart han maa vel i Gruset bide.
Da hænder det sagtens, at begge faar
sit Kors paa den øde Kirkegaard,
og hvælver Natten sig stjernestille,
det store vil hænde sig mod det lille.

1918 1916.

GYLDEN SOL.

Om jeg tar mig en Livsens Ven,
om jeg skjænker mit Hjæerte hen,
om jeg trækker i Brudekjol,
da lad det ske i gylden Sol.
Gylden Sol, gylden Sol,
gylden Sol over blommet Kjol!

Hvad saa siden for to skal gro,
Hø og Havre som Kalv og Ko,
Klinde, Kløver og Martsviol,
alt skal det rinde af gylden Sol.
Gylden Sol, gylden Sol,
gylden Sol over blaa Viol!

Dér i Hjemmets vor stille Vraa
skal da trofast vort Dagværk gaa,
dér for Gjæsten vor bedste Stol
stiller vi hen i gylden Sol.
Gylden Sol, gylden Sol,
gylden Sol over Arnens Stol!